

Landerapport

Journalister i Danmark

Morten Skovsgaard, Arjen van Dalen, Syddansk Universitet

7. februar 2017

Journalisters baggrund

Den typiske danske journalist er midt i 40'erne og har en bachelorgrad i journalistik fra journalisthøjskolen eller universitetet. 56,9 procent af journalisterne i denne undersøgelse var mænd, og gennemsnitsalderen var 45,9 år (s.d.=11,8). I mange år var vejen til at sikre sig et journalistisk job i Danmark, at man havde en professionsbachelor i journalistik. Dette kan ses i de danske journalisters uddannelsesbaggrund. 78,3 procent havde en uddannelse med fokus på journalistik, og 65,1 procent havde en bachelorgrad. Yderligere 28,1 procent havde en kandidatgrad.

Journalister på nyhedsredaktionen

De journalister, som deltog i undersøgelsen, er overvejende ansat i fuldtidsstillinger (71,1 procent). 20,5 procent arbejder freelance. Kun nogle få journalister har deltidsansættelse (5,4 procent). Af de journalister, som ikke arbejder freelance, sagde 89,3 procent, at de havde fastansættelse, og 10,7 procent anførte, at de havde tidsbegrænset ansættelse. En væsentlig procentdel af respondenterne (17,4 procent) havde ekstra jobs uden for det journalistiske område.

Danske journalister har en hel del erfaring. De har gennemsnitlig arbejdet i 18,41 år (s.d.=11,9) som journalist. 59 procent af respondenterne fortalte os, at de arbejder med varierende emner og temaer, mens de resterende 41 arbejder inden for et specifikt stofområde. Politik, kultur, finans og sport var de mest almindelige stofområder.

De fleste journalister i undersøgelsen arbejder for de trykte medier: 39,2 procent arbejder for dagblade, 27,1 procent for magasiner og 5,2 procent for ugeaviser. 22,7 procent af journalisterne er ansat inden for tv-branchen og 13,5 inden for radio. Andelen af journalister, der arbejder for online versioner af offline-medier (8,8 procent), er næsten den samme som andelen af journalister, der arbejder for selvstændige online nyhedssider (7,8 procent). 18,6 procent af respondenterne fortalte, at de arbejder for forskellige typer af medier.

Journalistiske roller

Når danske journalister bliver spurgt om, hvordan journalister bør agere i deres arbejde, støtter de en række klassiske journalistiske roller. Det er eksempelvis at rapportere tingene, som de er, og at være en upartisk observatør (relateret til objektivitet og faktuel rapportering), at give folk de oplysninger, de skal bruge, for at kunne træffe politiske beslutninger samt rollen som vagthund, dvs. overvågning og undersøgelse af politiske ledere og erhvervslivet. I den anden ende af skalaen er de kraftige modstandere af at give et positivt billede af politisk lederskab og støtte regeringens politik. Fastholdelsen og afvisningen af disse roller var temmelig klar, som det kan ses af den lave standardafvigelse (se Tabel 1).

De danske journalister viser også deres støtte til at lade folk udtrykke deres mening, som er knyttet til den demokratiske debat. På den anden side vægtes det ikke så højt at yde aktiv støtte til sociale forandringer, understøtte national udvikling og påvirke den offentlige mening. Med andre ord synes en noget passiv objektivitetsnorm at forhindre dem i at følge de mere aktive mål i deres journalistik.

Endelig finder de det ikke ret vigtigt at sørge for underholdning og afslapning eller at tiltrække det størst mulige publikum.

Tabel 1: Journalistiske roller

	N	Procent, der siger "ekstremt" og "meget vigtigt"	Gennemsnit	Standardafvigelse
Beskrive tingene som de er	1345	90.8	4.51	.69
Levere de informationer, som borgerne behøver for at kunne træffe politiske beslutninger	1352	88.4	4.42	.77
Overvåge og granske politiske ledere	1342	80.4	4.18	.89
Overvåge og granske erhvervslivet	1339	74.3	4.03	.87
Analysere aktuelle begivenheder	1345	74.1	3.99	.89
Være en neutral observatør	1340	63.2	3.80	1.09
Lade almindelige borgere udtrykke deres holdning om offentlige anliggender	1354	50.5	3.48	1.01
Sørge for dannelse blandt borgerne	1348	44.9	3.26	1.18
Være kritiker af regeringen	1334	43.7	3.25	1.23
Motivere borgerne til at deltage i politiske aktiviteter	1349	32.0	2.94	1.12
Sætte den politiske dagsorden	1338	30.1	2.93	1.07
Give råd og anvisninger, som man kan bruge i sit daglige liv	1355	27.9	2.92	1.01
Støtte udviklingen i Danmark	1329	27.0	2.75	1.14
Være forkæmper for sociale forandringer	1333	26.0	2.69	1.18
Påvirke den offentlige mening	1337	23.7	2.65	1.15
Levere underholdning og afslapning	1350	10.1	2.29	.92
Levere den form for nyheder, der tiltrækker det største publikum	1350	7.4	2.20	.90
Præsentere et positivt billede af de politiske ledere	1348	.5	1.23	.50
Støtte regerings politik	1348	.2	1.11	.37

Spørgsmål: Angiv venligst, hvor vigtige nedenstående aspekter er i det journalistiske arbejde? 5 betyder, at du finder det ekstremt vigtigt, 4 betyder meget vigtigt, 3 betyder ret vigtigt, 2 mindre vigtigt, og 1 ikke vigtigt.

Professionel etik

Danske journalister viser klar støtte til en professionel journalistisk etik. Mere end tre ud af fire journalister mener, at journalister altid skal overholde kodekset for professionel etik uanset situation og kontekst (se Tabel 2). De afviser i høj grad også, at det er op til individuel vurdering, hvad der er etisk inden for journalistikken. Dette er dog ikke enstemmigt, da en fjerdedel af journalisterne støtter denne opfattelse. Disse opfattelser af journalistisk etik giver dog plads til særlige etiske beslutninger i forskellige situationer. Næsten halvdelen af

journalisterne er enige i, at “det er i orden at tilsidesætte de moralske standarder, hvis særlige omstændigheder kræver det”, og at “det, der er etisk i journalistikken, afhænger af den enkelte situation”.

At etiske beslutninger blandt danske journalister afhænger af konteksten bekræftes ved at spørge til nogle potentielt kontroversielle rapporteringsmetoder. For hovedparten af disse metoder gælder, at et flertal af journalister mener, at de kan retfærdiggøres under visse omstændigheder i stedet for altid eller aldrig (se Tabel 3).

En stor del af journalisterne er enige i, at det under visse omstændigheder kan retfærdiggøres at benytte fortrolige forretnings- eller regeringsdokumenter uden tilladelse, at presse en uvillig kilde, at bruge rekonstruktion eller dramatisering af nyheder med skuespillere, at blive ansat i en virksomhed eller en organisation for at få fat i interne informationer, at bruge skjulte kameraer eller mikrofoner og at udgive sig for at være en anden. Dog mener mindre end 10 procent, at denne form for journalistisk metode altid kan retfærdiggøres. Modsat mener kun tre procent af journalisterne, at det altid eller nogle gange kan retfærdiggøres at modtage penge fra kilder, mens kun en ud af fem under visse omstændigheder kan retfærdiggøre at betale folk for fortrolige oplysninger.

Tabel 2: Professionel etik

	N	Procent, der siger “meget enig” og “delvis enig”	Gennemsnit	Standard- afvigelse
Journalister bør altid overholde professionens etiske retningslinjer, uanset sammenhængen	1360	75.9	3.98	1.11
Det er i orden at tilsidesætte etiske retningslinjer, hvis ekstraordinære omstændigheder kræver det	1359	50.6	3.12	1.29
Hvad der er etisk i journalistisk arbejde afhænger af den enkelte situation	1355	45.9	3.02	1.29
Journalistisk etik er et spørgsmål om personlig vurdering	1361	27.4	2.47	1.21

Spørgsmål: De følgende udsagn beskriver forskellige tilgange til journalistik. Angiv venligst, hvor enig eller uenig du er (5 betyder meget enig, 4 delvis enig, 3 hverken enig eller uenig, 2 delvis uenig, 1 meget uenig),

Tabel 3: Retfærdiggørelse af kontroversielle metoder

	N	Procent, der siger “kan altid retfærdiggøres”	Procent, der siger “kan retfærdiggøres under visse omstændigheder”
Bruge fortrolige forretnings- eller regeringspapirer uden tilladelse	1358	9.4	81.4
Udøve pres på modvillige kilder for at få en historie	1356	6.5	65.4
Bruge rekonstruktion eller dramatisering af nyheder med skuespillere	1345	6.0	70.9
Blive ansat i en virksomhed eller organisation for at opnå insideinformation	1358	5.2	75.8
Bruge skjulte mikrofoner eller kamera	1358	2.4	92.7
Udgive sig for at være en anden, end man er	1359	1.5	68.9
Offentliggøre historier med ubekræftet indhold	1357	1.1	39.9
Gøre brug af personlige papirer som f.eks. breve og fotos uden tilladelse	1357	.8	53.5
Tage imod penge fra kilder	1353	.7	2.3
Betale folk for fortrolige oplysninger	1354	.6	20.5

Spørgsmål: Hvis du har mulighed for at få en vigtig historie, hvilke af de følgende, hvis nogen, mener du, kan retfærdiggøres?

Professionel selvstændighed og indflydelse på arbejdet

De danske journalister, der deltog i undersøgelsen, gav udtryk for, at de har en stor grad af selvstændighed i deres arbejde. 69,7 procent af journalisterne mener, at de har meget stor eller komplet frihed til at vælge, hvilke historier de vil arbejde med. 75,5 procent af journalisterne fortalte os, at de har meget stor frihed eller fuldstændig frihed til at vælge, hvilke aspekter de fremhæver i historierne, de arbejder på.

Vi bad journalisterne angive, i hvilken grad de mener, at deres arbejde påvirkes af forskellige faktorer (Tabel 4). Danske journalister mener, at deres professionelle etik har størst indflydelse. Begrænsninger i forhold til tid og ressourcer ses også som store påvirkninger, og det samme gælder redaktionel indflydelse. Publikum opfattes som havende mindre indflydelse på det journalistiske arbejde end kilder og kolleger i nyhedsorganisationen. Politisk pres gennem regeringens embedsmænd og censurering mærkes kun af en lille del af de danske journalister. Ligeledes opfatter kun få danske journalister forventningerne til overskud samt hensyntagen til reklamer som indflydelsesrige.

Tabel 4: Journalisters opfattelse af indflydelse på deres arbejde

	N	Procent, der siger "stor" og "meget stor indflydelse"	Gennemsnit	Standard-afvigelse
Journalistisk etik	1322	70.7	3.95	.98
Deadlines	1334	66.1	3.87	1.05
Dit medies redaktionelle linje	1311	59.7	3.63	1.07
Ressourcer til indsamling research	1293	56.0	3.60	1.05
Dine redaktionelle ledere og overordnede redaktører	1285	51.5	3.47	1.03
Dine personlige værdier og overbevisninger	1330	49.8	3.47	1.11
Forholdet til kilder	1286	43.7	3.26	1.12
Dine kolleger fra dit eget medie	1279	41.7	3.24	1.06
Tilgængelighed af information fra myndigheder	1247	33.4	2.96	1.16
Lovgivning og regler for medier	1265	28.2	2.76	1.19
Dit medies øverste ledelse	1279	26.3	2.74	1.18
Undersøgelser af eller data om mediets læsere/lyttere/seere/brugere	1281	21.1	2.66	1.09
Feedback fra publikum	1303	19.1	2.65	1.04
Forventninger om at skabe indtægter	1227	17.6	2.24	1.27
Dit medies ejere	1211	14.3	2.03	1.21
Konkurrerende medier	1276	13.2	2.43	1.02
Politikere	1229	10.2	2.05	1.07
Interesseorganisationer	1256	10.2	2.10	1.05
Kommunikationsmedarbejdere	1260	9.0	2.23	.98
Erhvervsfolk	1238	7.3	1.85	1.01
Embedsmænd	1224	6.9	1.88	.98
Annonce- og reklamehensyn	1197	6.6	1.66	1.00
Kolleger fra andre medier	1275	5.8	1.93	.92
Dine venner, bekendte og familie	1268	5.4	1.89	.91
Censur	1203	1.2	1.29	.63

Spørgsmål: Hvor stor indflydelse har følgende faktorer på dit daglige arbejde som journalist?. (5 betyder meget stor indflydelse, 4 stor indflydelse, 3 nogen indflydelse, 2 lidt indflydelse, 1 ingen indflydelse).

Journalistisk tillid

Vi spurgte journalisterne, hvor stor tillid de har til forskellige samfundsmæssige institutioner (Tabel 5). Den eneste institution, som et flertal af respondenterne

stoler meget eller fuldstændigt på, er retsvæsnat. Institutionen med næstmest tillid er nyhedsmedierne selv, efterfulgt af politiet. Mindre end otte procent af journalisterne sagde, at de stoler meget eller fuldstændigt på regeringen, politikere generelt og politiske partier.

Tabel 5: Journalisters tillid til samfundsinstitutioner

	N	Procent, der siger "stoler fuldstændig på" og "stoler meget på"	Gennemsnit	Standardafvigelse
Retsvæsnat	1290	64.1	3.63	.76
Nyhedsmedier	1288	33.1	3.18	.70
Politiet	1289	32.7	3.10	.82
Folketinget	1288	24.5	2.96	.81
Fagforeninger	1288	16.9	2.79	.79
Militæret	1287	12.3	2.58	.83
Regeringen	1287	7.5	2.55	.77
Politikere generelt	1288	4.0	2.42	.73
Politiske partier	1288	2.6	2.26	.74
Religiøse ledere	1286	2.6	1.87	.83

Spørgsmål: Hvor stor tillid har du personligt til de nedenstående institutioner? (5 stoler fuldstændig på, 4 stoler meget på, 3 stoler boget på, 2 stoler lidt på, 1 stoler slet ikke på).

Metodiske oplysninger

Størrelse på population:	Anslået: 7.196 arbejdende journalister
Stikprøvemethode:	Undersøgelsen blev sendt til alle journalister, der er medlem af Dansk Journalistforbund
Respondentgruppens størrelse:	1362 respondenter
Interviewmetode:	Onlinespørgeskema
Respondentrate (AAPOR4):	18,9%
Kontrol for repræsentativitet:	Repræsentativ for køn, alder og geografi. Små forskelle i organisationstype og freelance/ikke-freelance.
Indsamling af svar:	Maj-juni 2015

Reference: Skovsgaard, Morten and Arjen Van Dalen (2017). *Journalister i Danmark. Worlds of Journalism Study*.